NASILJE U PORODICI – AVGUST 2008

Nacionalna strategija za poboljšavanje položaja žena i unapređivanje ravnopravnosti polova (2008-2014)

Višegodišnja borba protiv nasilja u porodici, predstavljanje alternativnog (Drugačiji glas iz Srbije) i inicijalnog izveštaja u Njujorku na 38. sesiji Ujedinjenih nacija Komiteta za eliminicaju svih oblika diskriminacije žena i Preporuka Rec(2002)5 Komiteta ministara prethodili su usvajanju Nacionalne strategije za poboljšavanje položaja žena i unapređivanje ravnopravnosti polova Vlade Republike Srbije. Strategija je zasnovana na Pekinškoj platformi i Konvenciji za eliminicaju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW). Od 2000. godine državni organi se intenzivnije uključuju u borbu protiv nasilja; formira se Savet za ravnopravnost polova (Vlada), Sektor za rodnu ravnopravnost (Ministarstvo rada i socijalne politike) i Odbor za ravnopravnost polova (Narodna Skupština). U svim navedenim telima učestvovali su predstavnici iz različitih političkih stranaka što je dovelo do velikih sukoba kada je trebalo donositi jednoglasne odluke (sukob u Odboru za ravnopravnost u vezi sa smenom Aleksandra Tijanića). Ipak, nadamo se da sličnih nesuglasica neće biti u primeni Strategije jer bi se time onemogućio brži ulaz u Evropsku uniju.

Strategijom su definisane sistemske mere kako bi se lakše primenili međunarodni standardi u zaštiti žena. Međunarodna dokumenta koje je Srbija potpisala:

1. Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima
2. Konvencija o političkim pravima žena
3. Konvencija o građanskim i političkim pravima
4. Konvencija o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima
5. Konvecija za eliminicaju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW)
6. Pekinška deklaracija
7. Deklaracija o zaštiti žena i dece u slučajevima opasnosti i oružanog sukoba
8. Deklaracija o zlostavljanju žena
9. Univerzalna deklaracija o demokratiji
10. Milenijumska deklaracija Ujedinjenih nacija

Najviše pažnje Strategija je posvetila razvoju ekonomskih prava žena, prevenciji u zaštiti zdravlja i dostupnosti obrazovanja. Kroz svaku oblast, kao generalni problem našeg društva, analiziran je uticaj diskriminacije. Posebno se ističe značaj višestruko diskiminisanih grupa u koje spadaju: Romkinje, samohrane majke, žene sa invaliditetom, pripadnice manjinskih grupa, žene iz ruralnih područja, žene drugačije seksualne orjentacije i siromašne žene. Da bi se smanjio procenat diskriminacije žena neophodno je uticati na svest stanovništva, najviše u manjim sredinama. Zbog toga se opšta strategija uticaja na javnost, prvenstveno na medije, mora raščlaniti na konkretnije segmente akcije. Najdelotvornija kampanja može biti ukoliko državni organi i civilni sektor imaju jedinstvenu politiku za borbu protiv nasilja i diskriminacije.

Međutim, jedino adekvatan rad državnih organa može uticati na poboljšanje ***položaja žena kod učešća žena u predstavničkim telima***. Za rešavanje ovog problema predlaže se dopuna izbornog zakonodavstva. Statistički podaci pokazuju da je od 2000. godine do 2008. godine procenat žena koje učestvuju u radu predstavničkih tela povećan za 8% (12,4% – 20,4%), mada još uvek ne zadovoljava standarde (obavezna kvota 30%). Ideja da se pruži finansijski podsticaj strankama koje na listama imaju više od 30% žena nosi u sebi veliku opasnost. Mišljenja smo da je potrebno detaljnije razraditi meru finansijske podrške (tačka 37).

Zakonom o radu izjednačeni su uslovi za zapošljavanje žena i muškaraca, ali ne postoje tela koja prate poštovanje ovih normi. Pored toga što se predlaže formiranje stručnih tela nemoguće je eliminisati diskriminaciju pri zapošljavanju ukoliko se ne usvoji Anti-diskriminatorni zakon. Problemi koji se najčešće javljaju u polju zapošljavanja: seksualno uznemiravanje, mobing, razlika u visini plata za iste pozicije i postavljanje pitanja o planiranju porodice (čime se narušava pravo na privatnost). Posebno se ističe diskriminacija višestruko diskriminisanih žena. Jedan od predloga koji mogu uticati na lakše zapošljavanje žena je obezbeđivanje produženog boravka za decu mlađu od sedam godina i dnevnog boravka za decu mlađu od 12 godina (tačka 84); uticaj na zajedničku obavezu izdržavanja dece formiranjem državnog alimentacionog fonda (za zakonsko izdržavanje).

Odnos muškaraca i žena u obrazovanju pokazuje da postoji ujednačenost kod osnovnog ***obrazovanja*** – 98,4% dečaci, 98% devojčice; kod visokog obrazovanja – 50,9% studentkinja, 47,1% studenti; postdiplomske studije – 32,6% žena (tačka 106). Kod izbora zanimanja postoji podela na „muška i ženska", ali nije uočljivo da je izbor zanimanja uslovnjen postojanjem diskriminacije, već kasnijom mogućnošću zapošljavanja. U skladu sa tim izdvajaju se zanimanja gde je veći procenat žena: humanistički i umetnički fakulteti. U tački 122 predlaže se da se žene moraju podsticati na veće učešće u naučnim istraživanjima i skupovima; mišljenja smo da je ova tačka povezana sa delom koji se odnosi na regulisanje boravka dece.

Zdravstvenom stanju žena u Srbiji se može dodeliti negativna ocena i to najviše zbog loše prevencenije. U prilog ovom zaključku prilaže se činjenica da samo 6,3% žena godišnje poseti ginekologa (mali je procenat žena koje koriste kontraceptivna sredstva). Pored prevencije javlja se problem i kod pomoći od države koja se može dobiti na osnovu kućne nege. Zakonom je regulisano pravo na kućnu negu i pomoć drugog lica, ali način na koji se donose rešenja od nadležnih institucija govore da (ne)efikasnost odlučivanja ima negativan uticaj. Ukoliko je jednom licu potrebna ovakva pomoć ona mora biti omogućena za vreme oporavka, a ne nekoliko meseci kasnije. Dakle, potrebno je uskladiti rad zdravstvenih institucija; u suprotnom će biti nemoguće sprovesti mere pomoći.

Mere za zaštitu od nasilja predviđene su na osnovu međunarodnih dokumenata i nacionalnih zakona. Pored toga što je učinjen veliki napredak u suzbijanju nasilja predlaže se reforma zakonodavstva – donošenje Zakona o zaštiti od nasilja u porodici. Opšte odredbe u Krivičnom zakoniku i Porodičnom zakonu ostavljaju mnoge praznine koje se mogu koristiti protiv žrtava. Tokom monitoringa zaključili smo da ne postoji realna svest o problemu poremećenih porodičnih odnosa. Mnoge mere zaštite, predviđene u zakonima, se ne primenjuju. Najnejasnije je pitanje kažnjavanja zbog nepoštovanja izrečenih mera zaštite. U prethodnim izveštajima smo analizirali pravosnažne presude iz kojih se može zaključiti da se uglavnom izriču uslovne kazne i da postoji veliki otpor pri određivanju mere zaštite iseljenja iz stana. Kao primer pozitivne prakse naveli smo austrijski Zakon o zaštiti od nasilja. Zatim, odnos medija prema nasilju i novinara prema žrtvama zahteva dodatnu edukaciju svih zaposlenih u tim sektorima, a bave se problemom nasilja.

Strategijom je određeno nekoliko ciljeva:

1. promena zakona

2. edukacija lica koja rade u državnim organima: sud, centar za socijalni rad, zdravstvene institucije, policija, škole i dr.

3. podizanje nivoa svesti kod žrtava nasilja i diskriminacije

4. podrška žena u obrazovanju

5. uticaj na medije (kažnjavanje odgovornih za promovisanje nasilja, diskriminacije i netolerancije)